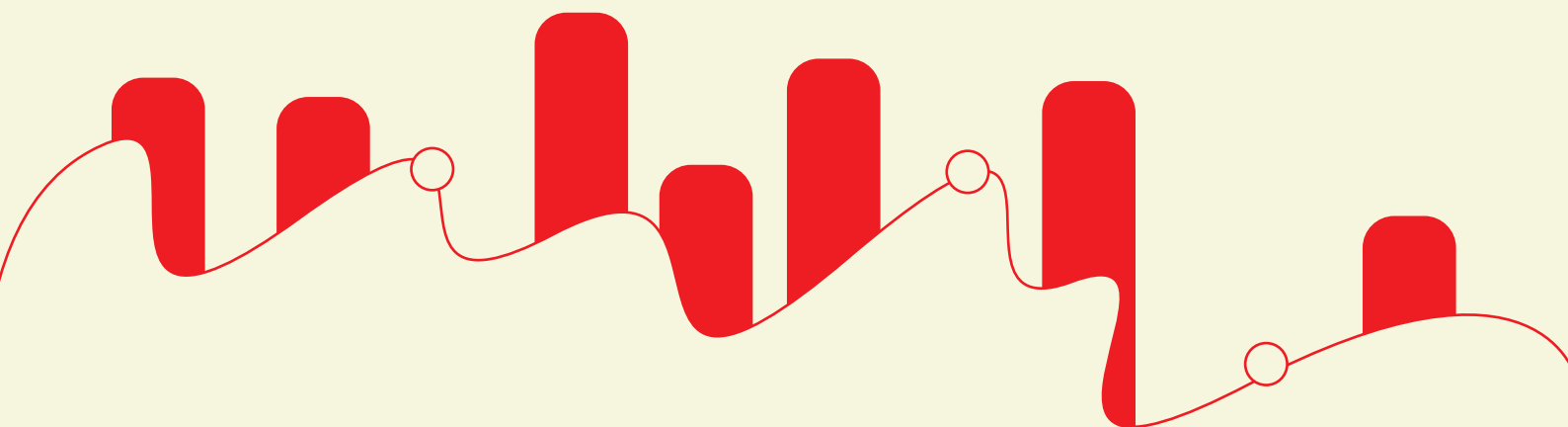

ANALIZË KRAHASUESE E REZULTATEVE TË TESTIMIT PISA NË MAQEDONINË E VERIUT: 2018 V. 2022

IMPRESSUM

Botues:

Forumi për Ndryshime në Arsim, Republika e Maqedonisë së Veriut

Autor:

Blendi Hodai

Dizajni:

Rina Abdullai

Viti i botimit:

Tetor 2024

Kjo analizë u përgatit në kuadër të projektit "Beyond Activism 2.0" i financuar nga European Endowment for Democracy. Mendimet dhe qëndrimet në këtë përmbajtje nuk pasqyrojnë gjithmonë mendimet dhe qëndrimet e European Endowment for Democracy.

**ANALIZË KRAHASUESE E REZULTATEVE TË PISA-S
NË MAQEDONINË E VERIUT:
2018 VS. 2022**

4

PËRMBLEDHJE E PISA 2022:

7

**TË KUJDESSHËM NGA REZULTAT E PISA-S?
KALIMI NGA POLITIKAT AFATGJATA NË ATO AFATSHKURTRA**

8

REKOMANDIME:

9

ANALIZË KRAHASUESE E REZULTATEVE TË PISA-S NË MAQEDONINË E VERIUT: 2018 VS. 2022

PËRMBLEDHJE

Në vitin 2022, Maqedonia e Veriut mori pjesë në Programi për Vlerësimin Ndërkombëtar të Studentëve (PISA), një vlerësim ndërkombëtar trevjeçar që vlerëson sistemet arsimore të vendeve pjesëmarrëse duke vlerësuar njohuritë dhe aftësitë e nxënësve 15-vjeçarë në matematikë, lexim dhe shkencë. Një mostër përfaqësuese prej 6610 nxënësish nga 111 shkolla e përfundoi vlerësimin, që përfaqëson përafërsisht 16,500 nxënës 15-vjeçarë, ose rreth 91% të popullsisë së përgjithshme të 15-vjeçarëve në Maqedoninë e Veriut.¹

Vlerësimi përbëhet nga dy teste një orëshe, secili kushtuar një lëndë përkatëse. Nxënësve iu jepen pyetje të ndryshme testimi dhe kombinime të ndryshme lëndësh për të siguruar një vlerësim më gjithëpërfshirës. Testet janë një përzierje pyetjesh me zgjedhje të shumëfishta që kërkon që studentët të ndërtojnë përgjigjet e tyre. Për më tepër, PISA analizon perceptimin e nxënësve për jetën shkollore.

Rezultatet e PISA-s për vitin 2022 për Maqedoninë e Veriut treguan një rënie në krahasim me vitin 2018 në matematikë, lexim dhe shkencë. Në përgjithësi, 15 vjeçarët në Maqedoninë e Veriut ishin nën mesataren e OECD-së në të tre lëndët. Këto rezultate ngrenë shqetësime për cilësinë e sistemit arsimor në Maqedoninë e Veriut dhe theksojnë nevojën për një analizë krahasuese për të kuptuar arsyet pas rënies dhe për të identifikuar strategjitë e mundshme për përmirësim. Situata e arsimit në RMV kërkon veprim të menjëhershëm, duke përfshirë edhe shqyrtimin e masës radikale për **shpalljen e gjendjes së jashtëzakonshme në arsim**. Kjo do të mundësonte zhvillimin dhe zbatimin e reformave urgjente që nuk ndikohen nga partitë politike, por më tepër të nxitura nga ekspertiza dhe kontributi i të gjitha palëve të interesuara në sistemin arsimor. Reforma të tilla radikale duhet t'u japin përparësi politikave dhe praktikave të qëndrueshme, të bazuara në fakte, që trajtojnë shkaqet e performancës së dobët në vitet e fundit.

¹Rezultatet e PISA 2022:

<https://www.oecd.org/publication/pisa-2022-results/country-notes/north-macedonia-bfdbb774/#>

Tabela e mëposhtme përbën një analizë krahasuese të dallimeve midis rezultateve të PISA 2018 dhe 2022 për Maqedoninë e Veriut, të përpunuara nga Forumi për Ndryshime në Arsim:

PISA 2018	PISA 2022 ²
<p>Lexim:</p> <p>Performanca e Maqedonisë së Veriut në shkrim-leximin në PISA 2018 ishte ndër më të ulëtat nga vendet dhe ekonomitë pjesëmarrëse. Me një rezultat prej 393, Maqedonia e Veriut u rendit e 69-ta nga 79 vende, dukshëm nën mesataren e OECD prej 489.</p> <p>(rënditja 69/79; PISA rezultati 393)</p> <p><i>Nxënësit me performancë të dobët: 55%</i></p>	<p>Lexim:</p> <p>Performanca e Maqedonisë së Veriut në shkrim-leximin në PISA 2022 është një ndër më të ulëtat nga vendet dhe ekonomitë pjesëmarrëse. Me një rezultat mesatar prej 359, Maqedonia e Veriut rënditet në vendin e 71-të nga 80 vende, dukshëm nën mesataren e OECD prej 476.</p> <p>(rënditja 71/80; PISA rezultati 359)</p> <p><i>Nxënësit me performancë të dobët: 74%</i>³</p> <p>Vajza 78%</p> <p>Djemtë 68%</p>
<p>Matematikë</p> <p>Performanca e Maqedonisë së Veriut në matematikë në PISA 2018 ishte ndër më të ulëtat e vendeve pjesëmarrëse. Me një rezultat mesatar prej 394, Maqedonia e Veriut u rendit e 68-ta nga 79 vende, dukshëm nën mesataren e OECD prej 489.</p> <p>(rënditja 68/79; PISA Score 394)</p> <p><i>Nxënësit me performancë të dobët: 61%</i></p>	<p>Matematikë</p> <p>Performanca e Maqedonisë së Veriut në matematikë në PISA 2022 është një ndër më të ulëtat nga vendet dhe ekonomitë pjesëmarrëse. Me një rezultat mesatar prej 389, Maqedonia e Veriut u rendit në vendin e 61-të nga 80 vende, dukshëm nën mesataren e OECD prej 472.</p> <p>(rënditja 61/80; PISA Score 389)</p> <p><i>Nxënësit me performancë të dobët: 66%</i>⁴</p> <p>Vajza 68%</p> <p>Djemtë 65%</p>

²Krahasimi i performancës së vendeve dhe ekonomive në matematikë, shkencë dhe lexim, PISA 2022: https://www.oecd.org/pisa/OECD_2022_PISA_Results_Comparing%20countries%E2%80%99%20and%20economies%E2%80%99%20performance%20in%20matematics.pdf

³26% e studentëve në Maqedoninë e Veriut arritën nivelin 2 ose më të lartë në lexim (mesatarja e OECD: 74%)

⁴34% e studentëve arritën të paktën nivelin 2 të aftësisë në matematikë (mesatarja e OECD: 69%)

Science / Shkencë

Performanca e Maqedonisë së Veriut në Shkencë në rezultatet e PISA 2018 ishte ndër më të ulëtat nga vendet dhe ekonomitë pjesëmarrëse. Me një rezultat prej 413, Maqedonia e Veriut u rendit e 64-ta nga 79 vende, dukshëm nën mesataren e OECD prej 489.

(rënditja 64/79; PISA Score 413)

Nxënësit me performancë të dobët: 49%

Vetëm **1% e studentëve** në Maqedoninë e Veriut ishin performuesit më të mirë në shkencë.

Kënaqësia e jetës

7% e nxënësve në Maqedoninë e Veriut raportuan se nuk ishin të kënaqur me jetën e tyre.

Science / Shkencë

Performanca e Maqedonisë së Veriut në Shkencë në rezultatet e PISA 2022 ishte ndër më të ulëtat nga vendet dhe ekonomitë pjesëmarrëse. Me një rezultat mesatar prej 380, Maqedonia e Veriut u rendit në vendin e 61-të nga 80 vende, dukshëm nën mesataren e OECD prej 485.

(rënditja 68/80; PISA Score 380)

Nxënësit me performancë të dobët: 65%⁵

Pothuajse asnjë student nuk është performues i mirë në shkencë.

Kënaqësia e jetës

Rezultatet e PISA 2022 tregojnë se ka pasur një rënie të kënaqësisë së nxënësve me jetën e tyre në Maqedoninë e Veriut në krahasim me vlerësimin e mëparshëm në vitin 2018. 14% e nxënësve në Maqedoninë e Veriut raportuan se nuk ishin të kënaqur me jetën e tyre.

PËRMBLEDHJE E PISA 2022:

Arsimi parashkollor - Në Maqedoninë e Veriut, 63% raportuan se kishin ndjekur arsimin parashkollor për një vit ose më shumë (mesatarja e OECD: 94%). Mesatarisht në të gjithë vendet e OECD-së, nxënësit e moshës 15 vjeçare që kishin ndjekur arsimin parashkollor për një vit ose më shumë shënuan rezultate më të larta në matematikë sesa nxënësit që nuk kishin ndjekur kurrë ose që kishin ndjekur për më pak se një vit.

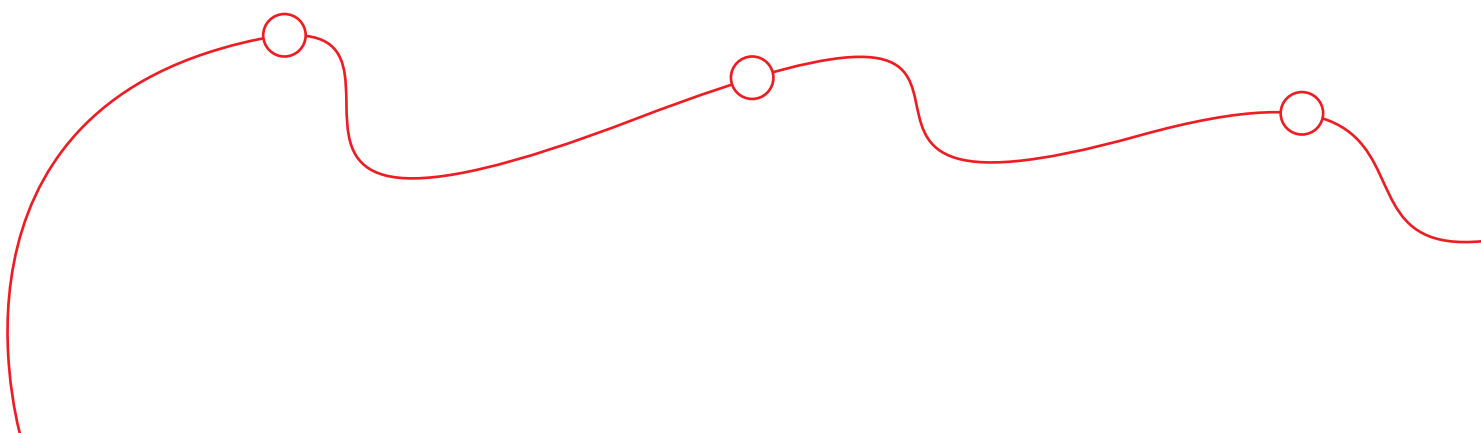
Autonomia e shkollës - Sipas të dhënave, një pjesë e madhe e shkollave të mesme në Maqedoninë e Veriut kanë autonomi më të kufizuar në krahasim me vendet dhe ekonomitë e tjera pjesëmarrëse në PISA.

Leximi - Afro 26% e studentëve në Maqedoninë e Veriut arritën Nivelin 2 ose më lartë në lexim (mesatarja e OECD: 74%). Minimalisht, këta studentë mund të identifikojnë idenë kryesore në një tekst me gjatësi mesatare, të gjejnë informacion bazuar në kritere eksplicite dhe nganjëherë komplekse, dhe mund të reflektojnë mbi qëllimin dhe formën e tekstit kur udhëzohen në mënyrë eksplicite.

Matematikë - Afro 34% e studentëve arritën në Nivelin 2 ose më lartë të aftësisë në matematikë (mesatarja e OECD: 69%). Minimalisht, këta studenta mund të interpretojnë dhe identifikojnë, pa udhëzime direkte, si një situatë e thjeshtë mund të paraqitet matematikisht (p.sh. distanca totale mes dy rrugëve alternative, ose të konvertojnë çmimet në valuta të ndryshme).

Shkencë - Afro 35% e studentëve në Maqedoninë e Veriut arritën Nivelin 2 ose më të lartë në shkencë (mesatarja e OECD: 76%). Minimalisht, këta studentë mund ta identifikojnë shpjegimin korrekt për fenomene të njohura shkencore dhe mund ta përdorin atë dije për të identifikuar, në raste të thjeshta, nëse një përfundim është valid bazuar në të dhënat e paraqitura.

Kënaqësia e studentëve me jetën - Në vitin 2022, 14% e studentëve në Maqedoninë e Veriut raportuan se nuk ishin të kënaqur me jetën e tyre, krahasuar me 7% në rezultatet e vitit 2018.

TË KUJDESSHËM NGA REZULTAT E PISA-S? - KALIMI NGA POLITIKAT AFATGJATA NË ATO AFATSHKURTRA

Ndërkohë që rezultatet e PISA-s mund të jenë një mjet i dobishëm për identifikimin e fushave që kanë nevojë për përmirësim brenda një sistemi arsimor, është e rëndësishme t'u qasemi atyre me kujdes dhe të mos mbështetemi vetëm në to si bazë për reforma në arsim.

PISA ka qenë e diskutueshme që nga publikimi i rezultateve të saj të para në vitin 2000, sepse ajo drejtohet nga **dy koncepte kryesore: të menduarit e tregut të lirë dhe globalizimi**. Rezultatet e PISA merren shumë seriozisht nga politikëbërësit dhe çojnë në politika arsimore neoliberale. Për më tepër, me ciklin e saj të vlerësimit tre-vjeçar, PISA ka shkaktuar një zhvendosje të vëmendjes drejt politikave afatshkurtra të krijuara për të ndihmuar një vend të ngjitet shpejt në renditje, pavarësisht studimeve që tregojnë se ndryshimet e qëndrueshme në arsim kërkojnë dekada. Në ditët e sotme, tendenca është të aplikohen koncepte dhe ide nga ekonomia e tregut në fusha të sektorit publik, si arsimi, për t'i bërë ato më efikase.⁶ Ky fenomen njihet si "Menaxhimi i ri publik". Në të njëjtën kohë, ekonomia po globalizohet dhe fuqia punëtore duhet të jetë e përshtatshme. Rezultatet dhe renditjet e testit PISA janë ideale për këtë qëllim, pavarësisht nëse kjo zhvendosje synohet apo jo nga studiuesit e PISA-s. (Sjøberg, 2016)

Fenomeni i "**PISA Shock**" i referohet tendencës së disa vendeve për të zbatuar reforma të politikave në përgjigje të rezultateve të dobëta të PISA-s, shpesh në një situatë krize, që fokusohen në përfitime afatshkurtra dhe jo në përmirësime të qëndrueshme të sistemit arsimor (Breakspear, 2014). Kjo qasje mund të çojë në një fokus të ngushtë në përmirësimin e rezultateve të testeve, në vend që të adresojë çështjet themelore që kontribuojnë në rezultate të dobëta arsimore.

Është thelbësore për politikëbërësit dhe ekspertët e arsimit në Maqedoninë e Veriut që të marrin në konsideratë një sërë faktorësh dhe perspektiva kur zhvillojnë reformat në arsim, në vend që thjesht të reagojnë ndaj renditjes së PISA-s. Kjo mund të përfshijë konsultimin me arsimtarët dhe profesorët, komunitetin akademik dhe studentët për të fituar një kuptim më të plotë të sfidave me të cilat përballet sistemi arsimor dhe zgjidhjet e mundshme. Për më tepër, është e rëndësishme të pranohet se sistemi arsimor është një çështje komplekse dhe e shumëanshme dhe nuk ka një zgjidhje të vetme që i përshtatet të gjithëve (one size fits all). Ajo që funksionon në një vend ose rajon mund të mos jetë domosdoshmërisht efektive në një tjetër, dhe është e rëndësishme që reformat të përshtaten me nevojat dhe kontekstin specifik të Maqedonisë së Veriut.

⁶Mospërputhjet e PISA-s: Pse politikëbërësit duhet të jenë të kujdesshëm me rezultatet e PISA-s: https://www.obessu.org/site/assets/files/2680/pisas_inconsistencies_-_why_policy-makers_should_be_cautious_with_pisa_results.pdf

REKOMANDIME:

Nr.	Rekomandime	Institucioni përgjegjës	Indikatorët afatshkurtë
1	Miratimi i Ligjit të ri për Arsimin e mesëm	MASh dhe Kuvendi i RMV-së	Miratimi i ligjit të ri për arsimin e mesëm të kaloj në kuvend brenda tremujorit të dytë të vitit 2025
2	Miratimi i white paper për reforma në gjitha ciklet e sistemit arsimor	MASh, OJQ, Kuvendi i RMV-së dhe Qeveria	Miratimi i white paper në Kuvendin e RMV-së brenda tremujorit të tretë të vitit 2025
3	Rritja e % së GDP për arsim nga 3.8% në 5%	Ministria e Arsimit dhe Shkencës, Ministria e Financave	Propozim buxheti i rritur për arsimin të miratohet në buxhetin e planifikuar për vitin 2025
4	Investim infrastrukturor në çerdhe për të rritur participimin e fëmijëve në arsimin parashkollor, sidomos në vendet rurale	Ministria e Arsimit dhe Shkencës, Qeveria e RMV-së	Ndërtimi ose rinovimi i 20 çerdheve në zonat rurale në periudhën 2025-2027 Deri në vitin 2028, rreth 78% e fëmijëve të kishin ndjekur arsimin parashkollor për një vit ose më shumë
5	Testim për profesorët në aftësitë e shkrimit dhe artikullimit akademik, si pjesë e vlerësimit të tyre profesional	MASh, Byroja për Zhvillimin e Arsimit; Qendra për testime	Krijimi i testimit pilot për profesorët dhe vlerësimi i rezultateve brenda vitit 2025
6	Rritja e mekanizmave monitorues për punësimin/angazhimin e kuadrove të reja mësimore në shkollat fillore dhe të mesme	Byroja për Zhvillimin e Arsimit	Implementimi i mekanizmave monitorues për punësimet e mësimdhënësëve brenda vitit 2025

WWW.FECH.MK